

DE ZILVERMEEUW

LARUS ARGENTATUS ARGENTEUS Brehm.
BROEDEND IN DE OSPELER PEEL (Limburg)

door J. H. H. DE HAAN

Zondag 3 April 1955 des morgens omstreeks tien uur zag ik zuid-westelijk van Weert, nabij de Belgische grens, een tweetal zilvermeeuwen, als buizerden door de lucht cirkelend langzaam noord-oostwaarts vliegen. Minutenlang kon ik dit meeuwenpaar tegen de licht bewolkte lucht gadeslaan. Zo rondzwevend en zo nu en dan de onderlinge afstand met 'n enkele vleugelslag verkleinend, maakten ze de indruk geen haastige reizigers te zijn.

Wel realiseerde ik me, dat als ze zo, zonder van richting te veranderen, doervlogen, ze de Ospeler Peel zouden overvliegen, maar verder schonk ik daaraan toch geen aandacht.

Anders werd het echter toen ik bij mijn bezoek aan deze peel op 25 April d.a.v. op een der turfhopen, welke daar te drogen stonden,

een zilvermeeuw zag staan, die zich in dit milieu blijkbaar erg op haar gemak gevoelde. Toen de in de buurt daarvan gelegen kokmeeuw-kolonie, tengevolge van het overvliegen van een asgrauwe kuikendief op de wieden ging, bleek zich daartussen een tweede zilvermeeuw te bevinden, die en passant door de kokmeeuwen lichtelijk werd aangevallen en daarbij herhaaldelijk haar kjau-kjau-kjau geroep deed horen. Ze zette zich aanvankelijk naast haar partner neer om even later weer in de kolonie neer te strijken. Toen ik die dag tegen de avond de peel verliet zaten beide exemplaren weer naast elkaar op de turfhoop.

Of de op 3 April waargenomen zilvermeeuwen identiek waren aan die, welke ik op 25 April in de peel aantrof is niet te controleren; maar zo dikwijls komt de zilvermeeuw hier in deze omgeving niet voor, dan dat voor een dergelijke veronderstelling toch wel enige grond aanwezig kan worden geacht.

Foto 1. — Legsel van de zilvermeeuw in de Ospelse Peel Nederweert, 21 mei 1955.

In het gedrag dezer vogels vond ik toen aanleiding om mij in verbinding te stellen met dhr. Van Deursen te Ospel, die reeds het jaar tevoren n.l. op 20 Mei 1954, twee zilvermeeuwen boven de peel had waargenomen en nu bereid was verder na te gaan of het thans waargenomen tweetal, dat klaarblijkelijk een paartje was, hier inderdaad broedpogingen zou aanwenden.

Als resultaat van zijn onderzoek, ontving ik op 21 Mei 1955 van hem de mededeling, dat het nest, hetwelk inmiddels 3 eieren bevatte, de daaraan voorafgaande dag was gevonden. Een nog op die dag gemaakte foto van het nest, dat was gestoffeerd met droog gras en andere plantendelen, is hierbij gereproduceerd.

Daarmede was dan de in zich zo opmerkelijke gebeurtenis van het broeden van een zilvermeeuw zo diep in het binnenland een feit geworden. De zilvermeeuw broedt uitsluitend in de buurt van de zee. Ook wel eens bij een binnenmeertje in de duinen of in de buurt van de Zuiderzee. „De Nederlandsche Vogels” vermeldt een broedgeval in 1941 bij Krabbendam, 2½ uur ten noordwesten van Alkmaar op omgeploegd kleiland en in 1943 in de Noordoostpolder, alsmede in 1942 op het platte dak van een huis in Den Helder. Maar een broedgeval van de zilvermeeuw zo diep in het binnenland op 140 KM. van de zee vinden we tot nog toe in de literatuur niet vermeld en we mogen dan ook wel veilig aannemen, dat zulks nog nimmer werd waargenomen en we hier dus wel met een zeer uniek broedgeval hebben te doen gehad.

Wel vermeldt „The Handbook of British Birds” vol. V pag. 85 „Exceptionally in Brit. Is. breeds on freshwater lakes or bogs at some distance from sea”, maar van het broeden zo ver in het binnenland is ook daar geen sprake. Niethammer preciseert het biotoop van de zilvermeeuw als volgt: „Sandige, felsige und grasbewacksene Meeresküsten und Inseln, seltener küstennahe Binnengewässer, Sümpfe und Moore”.

België kent zelfs binnen de landgrenzen geen enkel broedgeval dezer soort. Leon Lippens vermeldt hieromtrent in zijn werk „Les Oiseaux d'Eau de Belgique” pag. 260: „En 1954 un couple a construit un nid et „alarmait” quand on s'en approchait, mais aucune ponte n'a été trouvée. Une nidification à cet endroit paraît possible dans un proche avenir.”

Het Ospelse broedgeval verliep aanvankelijk gunstig. Volgens Dr K. Heinroth in „Mittel-europäische Vogelwelt” vormen de zilvermeeuwen in Maart paren en hebben begin Mei meestal drie eieren, welke met tussenposen van 2—3 dagen worden gelegd. Bij een broedduur van 26—28 dagen, broeden beide vogels afwisselend. Hier in de peel zat doorgaans een zilvermeeuw, wel in hoofdzaak het mannetje, op een der turfhopen, welke hem een weidse blik over een groot deel van de peel verschafte, in de nabijheid van het nest. De partner zat dan te broeden. Het nest lag temidden van een kokmeeuwen kolonie op een in het water gelegen graspol. De kokmeeuwen gedroegen zich ten opzichte van de broedende zilvermeeuw tamelijk verdraagzaam, hoewel deze vogel toch nog wel eens te maken had met, zij het vrij onschuldige, aanvallen, die door de zilvermeeuw steeds gepareerd werden door het haastig half geopend omhoogsteken van de bek, hetgeen soms met een korte schreeuw gepaard ging. Vlogen de zilvermeeuwen echter boven de kolonies rond dan werden de kokmeeuwen onmiddellijk veel agressiever en lieten ze dan weinig met rust.

Ze broedden zeer vast. Men kon het nest tot op ongeveer dertig meter naderen en dan bleef de vogel nog rustig doorbroeden. Ook het dagenlang steken van turf door een peelwerker in de onmiddellijke nabijheid van het nest kon de broedende vogel niet deren. Bij het maken van de foto der eieren keken beide vogels vanaf de turfhoop op enkele tientallen meters rustig toe en nauwelijks hadden we ons verwijderd of een der meeuwen zat weer rustig op het nest te broeden, waarbij zich de partner naast de broedende vogel posteerde.

In zekere zin is het een raadsel gebleven waar deze vogels tijdens de broedperiode aan hun kost kwamen. Het beroven van nesten van andere in de peel broedende vogels is niet vastgesteld, terwijl er ook geen aanwijzingen daartoe waren. De braakselen, welke op de turfhoop lagen bevatte in hoofdzaak visgraten en viswervels. Maar overigens waren er generlei aanduidingen betreffende eventueel verder geconsumeerd voedsel. Anders was het daaromtrent gesteld met die der kokmeeuwen, welke talrijk over de peel verspreid lagen en die einde Mei een enorme hoeveelheid dekschildjes van kleine coleoptera bevatten, welke vrijwel uitsluitend behoorde tot het geslacht *Aphodius* en

Foto 2. — De broedende zilverbreeuw op een door water en wollegras omgeven graspol. Enkele broedende kokmeeuwen zijn op de achtergrond als witte stippen zichtbaar. Ospeler Peel, juni 1955.

die voor de kokmeeuwen toch wel een zeer gezochte lekkernij moeten hebben betekend. De in de zilverbreeuw-braaksels aangetroffen viswervels hadden een doorsnee tot ongeveer 6 mm. Van uit de peel verwijderden de zilverbreeuwen zich vrijwel steeds in een en dezelfde richting, welke ook de korste verbinding met de Zuid-Willemsvaart vormde.

Op 13 Juni 1955 werd geconstateerd, dat een der eieren van de zilverbreeuw tekenen van uitkomen vertoonde. Toen men de volgende dag het nest controleerde, bleek dat zowel het uitgekomen jong als de lege eidoppen verdwenen waren. Na enig zoeken werd het bewuste jong dood teruggevonden op een der turfhopen, welke gewoonlijk door het mannetje werd betrokken. Het was in die periode voor de tijd van het jaar koud weer en nu is het dubieus of dit jong aldra na het uitkomen tengevolge van de gure weersomstandigheden is omgekomen en daarna door een der oude vogels uit

het nest werd verwijderd, danwel of hiervoor een andere verklaring moet worden gezocht.

Uit het bovenstaande blijkt dat, daar het eerste ei op 13 Juni is uitgekomen, 26 dagen vroeger, dus uiterlijk op 18 Mei, het broeden een aanvang heeft genomen. Omstreeks 20 Juni werd geconstateerd dat het tweede ei iets was beschadigd. Dit ei verdween kort daarna spoorloos uit het nest. Daarna bleef de vogel nog doorbroeden op het laatste ei. Aangezien dit tenslotte onmogelijk nog kon uitkomen werd dit daarna weggenomen en bleek dit een dood halfwas kuikentje te bevatten. Zo eindigde dan hier dit eerste, zo merkwaardige broedgeval van de zilverbreeuw in de Ospelse Peel helaas in een mislukking.

De oude vogels bleven nog tot 5 Juli in de peel. Roepend zeilden ze soms enige tijd rond alsof ze de peel afzochten. Dan weer zaten ze eenzaam of bij elkaar op de grond, waarbij ze dan telkens hun kjau-kjau roep lieten horen.